

7 SÄKERHETSREKOMMENDATIONER

7.1 Kontroll av strålkällors livscykel

Olyckan som inträffade visar att det finns vissa brister i förfarandet då strålkällor tas ur bruk och i förberedelserna inför slutförvaring av radioaktivt småavfall. I praktiken har man försummat att bereda sig för avvikande situationer, såsom situationer där en källa går sönder eller hanteringen av en söndrig källa. För att förbättra säkerheten rekommenderar OTKES att:

Aktörerna som behandlar radioaktivt småavfall tar i bruk åtgärder enligt strålsäkerhetsanvisningarna i syfte att säkerställa att källorna är intakta vid mottagande, transport, behandling och slutförvaring. [2017-S10]

Nödvändiga åtgärder har redan beskrivits i myndighetsanvisningarna och i den nuvarande verksamhetsutövarns egna anvisningar. Åtgärdernas tillräcklighet och den sakkunskap som krävs för att utföra dem samt arbetsredskapens lämplighet ska bedömas, och nödvändiga förbättringar ska göras. Då åtgärder vidtas ska de utförda arbetsmomenten i fortsättningen dokumenteras omsorgsfullt. Dessutom ska beredskapen för exceptionella händelser förbättras, särskilt för olyckor som inte beror på den egna verksamheten, såsom en brand i fastigheten där verksamheten utövas eller en trafikolycka under transport.

7.2 Den förpliktande karaktären hos myndighetsanvisningarna om strålkällor

Bland aktörerna inom området avviker åsikterna om strålsäkerhetsanvisningarnas förpliktande karaktär. Därför förekommer det olika praxis i branschen, bland annat i fråga om att ta strykprover vid behandlingen av strålkällor. Enligt det nuvarande regelverket upphör uppföljningen av enskilda strålkällor när de demonteras. För att det i framtiden inte ska vara oklart huruvida anvisningarna om strålsäkerheten är förpliktande, rekommenderar Olycksutredningscentralen att:

Strålsäkerhetscentralen definierar entydigt till vilken del regelverket om strålsäkerhet är förpliktande och till vilken del vägledande samt övervakar att regelverket genomförs med enhetliga åtgärder och kommunicerar om saken till aktörerna inom området. [2017-S11]

7.3 Samarbetet mellan de högsta övervakarna av strålsäkerheten och kärnsäkerheten

Det saknas enhetlig praxis för hur radioaktivt avfall (med undantag för statens småavfall) som uppstår utanför kärnkraftverk ska behandlas, lagras och slutförvaras. Beviljandet och övervakningen av sådana tillstånd är splittrat på flera olika myndighetsaktörer. De finländska kärnkraftverken har godkända rutiner för behandling och slutförvaring av radioaktivt avfall som uppstår vid kraftverken, men enligt tillstånden som rör användningen av kärnkraftverk är det inte möjligt att slutförvara obehandlat avfall. För att rutiner ska kunna skapas även för avfall som uppstår utanför kärnkraftverken rekommenderar Olycksutredningscentralen att:

Social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet samarbetar med att skapa sådana rutiner för beviljande av tillstånd för radioaktivt avfall som säkerställer att allt radioaktivt avfall som uppstår i Finland kan hanteras, lagras och slutförvaras på ett säkert sätt ifall det skulle visa sig oändamålsenligt eller omöjligt att returnera avfallet via importörerna till tillverkningslandet. [2017-S12]

Genomförandet av statens avfallshanteringsskyldighet kan även i fortsättningen avtalas mellan staten och de verksamhetsutövare som redan nu sköter om slutförvaringen av radioaktivt avfall, till exempel kärnkraftsbolagen. Social- och hälsovårdsministeriet ska sköta om att sådana här avtal täcker alla tjänster som behövs för att genomföra avfallshanteringen. Arbets- och näringsministeriet ska sköta om att tillstånden för slutförvaringsanläggningarna även gör det möjligt att behandlings- och slutförvaringstjänsten säljs till staten och de aktörer som på statens vägnar sköter om avfallshanteringen.

7.4 STUK:s kommunikation

STUK har en verksamhetsmodell för kommunikationen i situationer med full beredskap. Det är dock möjligt att medierna intresserar sig för ämnen och händelser som enligt STUK:s egen definition inte är beredskapssituationer. Dessutom är kommunikationen direkt och kontinuerlig i mediernas moderna verksamhetsmiljö. STUK borde ha beredskap att kommunicera utanför tjänstetid även i normala förhållanden och situationer där man inte genast kan definiera huruvida det är fråga om en beredskapssituation eller inte.

Vid tidpunkten för händelsen var STUKS:s anvisningar om kommunikation till och med 17 år gamla och delvis motstridiga. Kommunikationsanvisningarna uppdateras som bäst och i praktiken har STUK redan gått över till att använda till exempel sociala medier. För att utveckla STUK:s kommunikation rekommenderar Olycksutredningscentralen att:

STUK skapar sådana rutiner för sin kommunikation som säkerställer att kommunikationen fungerar förutom i situationer med full beredskap även i sådana situationer med grundberedskap och höjd beredskap som intresserar medierna och medborgarna. Instruktionerna för kommunikation ska uppdateras och harmoniseras. STUK ska också skapa beredskap för kommunikation på båda inhemska språken och på engelska utanför tjänstetid. [2017-S13]